

KEES VAN DIJK

Elle van Lieshout (aut.), Erik van Os (aut.) & Jan Jutte (ill.)
Lemniscaat
(door Bert Wastijn)

OVER DE MAKERS

Elle van Lieshout werd in 1963 geboren als jongste van acht kinderen. Toen ze zes was, stierf haar moeder en kreeg ze een heuse stiefmoeder als in een sprookje. Haar leven verliep erg rommelig; veel verhuizen, veel scholen, weer een andere stiefmoeder, dit keer een lieve. Uiteindelijk kwam prins Erik (van Os, hieronder) langs in zijn Opel Kadett. Haar eerste boek was *Mama komt toch altijd terug* (1993). Het is opnieuw uitgegeven door Lemniscaat onder een andere titel: *De dagen daarna*. Na dat boek schreef ze samen met Erik nog een heleboel andere boeken. Hun werk is vertaald in het Fries, Deens, Frans, Italiaans, Duits, Koreaans en Engels.

Erik van Os zijn ouders hadden een dierenwinkel en tuincentrum. Na heel wat te moeten helpen bij zijn ouders, werkte Erik bij uiteindelijk als professional bij Okki (het kindertijdschrift) en daarvoor als gezondheidsvoorlichter bij de GGD (seks en drugs en zo), brugwachter, poppenspeler en kleuterleider. Samen met zijn partner Elle van Lieshout (hierboven) schrijft hij teksten voor leesmethodes, boeken, liedjes, gedichten voor verschillende uitgeverijen, het Brabants Dagblad en Sesamstraat. Hoewel hij vroeger profvoetballer wilde worden, schreef hij in 1992 zijn eerste boek *Een klap voor de grap* (Zwijsen).

Lees meer over Erik en Elle op www.erikvanosenellevanlieshout.nl.

Jan Jutte (1954) kon meteen na zijn opleiding aan de kunstacademie aan de slag als illustrator. Hij werkte veel samen met Rindert Kromhout, en illustreerde ook al boeken van Guus Kuijer. Hij won al driemaal het Gouden Penneel, onder meer voor *Een muts voor de maan* van Sjoerd Kuyper. Jan Jutte werkt met inkt, gouache en aquarel, soms ook met kleurpotlood of acrylverf. Hij tekent vaak sprookjesachtige, carnavaleske figuren, die met vaart en humor zijn neergezet. (www.leesplein.nl)

Kort samengevat

Een dinosaurogezin met vader, moeder, twee zonen leidt een zorgeloos dino-leventje. Vader Kees gaat elke dag op jacht terwijl moeder Marie begint aan de schoonmaak en de kinderen samen spelen. Na het avondmaal en als het bedtijd wordt, verandert alles wanneer Kees gaat vertellen. Want dan slaat vader Kees aan het fantaseren hoe het later zal gaan en bedenkt hij daarbij de vreemdste zaken. Wat is het leven mooi, met een beetje fantasie!

1. VOOR HET LEZEN

Het reilen en zeilen van dino's: drama

Voor deze intro combineren we enkele kleine drama-oefeningen met een vraaggesprek. Voor drama is een veilig klimaat belangrijk. Maak enkele basisafspraken en houd je daaraan, o.a. iedereen is even belangrijk, we lachen elkaar niet uit en pesten wordt niet getolereerd. Herhaal de regels regelmatig en geef vooral positieve feedback wanneer het goed gaat. Zorg dat niemand zich gedwongen voelt als hij/zij niet durft. Probeer zelf ook voldoende mee te doen en geef voldoende voorbeelden.

Materiaal

- Afbeeldingen van dino's (zie bijlage, of eigen afbeeldingen)
- Eventueel muziek.

- 1 Laat de kinderen in een cirkel staan.
- 2 Kader de oefening: vertel dat we in het boek een reis terug in de tijd maken waarbij we een familie ontmoeten. Omdat dat gezin bestaat uit dieren die al lang niet meer bestaan, is het belangrijk dat we ons goed inleven in wie deze dieren zijn. We gaan even oefenen.
- 3 Vertel dat je foto's hebt meegebracht van deze dieren. Wanneer je een foto toont, gaan we goed kijken naar de foto en proberen te wandelen als dit dier. (Hierbij is jouw voorbeeld heel belangrijk. Dit gaan ze mogelijks wel nabootsen, wat oké is.)
- 4 Na 1 of 2 afbeeldingen enkel het wandelen te hebben nagebootst, kun je overschakelen naar het geluid dat het dier maakt. Dat kun je eerst in 'groep' doen, daarna kan je kinderen aanwijzen en vragen of ze het geluid willen maken. Naast lopen of geluid, kun je ook nog vragen hoe ze zouden eten, slapen (etc.)
- 5 Wanneer alle afbeeldingen (en/of kinderen) aan de beurt kwamen, kun je terug in de cirkel staan. Je kunt enkele vragen stellen over het dino-schap:
 - Hoe moeilijk vonden ze het om een dino te zijn? Vonden ze het leuk? Waarom wel/niet?
 - Welke dino vonden ze het leukst om na te bootsen? Waarom?
 - Hoe zou een familie dino's er eigenlijk uitzien? (*met een papa, mama, broer, zus. Allemaal hetzelfde of verschillend ...*)
 - Wat zou een dino eigenlijk de hele dag doen? (*slapen, eten, jagen ...*)
- 6 Dit kunnen we nu allemaal samen ontdekken met het verhaal van Kees van Dijk.

2. TIJDENS HET LEZEN

Opvallende elementen en tips

- De tekeningen bevatten heel wat informatie en prikkels. Er is dus ook veel te zien op elke prent (zoals extra dinosaurussen of achtergrondinformatie uit het tijdperk). Kinderen kunnen hier spontaan vragen over stellen of vertellen wat ze zien. Je kan hier ook actief naar vragen indien ze hun aandacht zouden verliezen.
- "De belangrijkste dino's en gebeurtenissen zijn zwart omrand. Alles wat meer tot het decor behoort, is minder gedetailleerd en heeft geen zwarte rand. (www.leesfeest.nl)" Dit kan belangrijk zijn (en helpen) bij het voorlezen en gericht werken met de prenten.
- Op sommige tekeningen heb je twee soorten tekst: de tekst van de verteller en de zinnen die de dino's uitspreken. Zo zie je bv. op de tekeningen met de dino's in het meer op een plakkaat staan "Vier dinosaurussen, niets bijzonders, heel gewoon, een vader en een moeder, een zoontje en een zoon." En daarnaast lees je ook: "Pap, ik kan al op mijn rug. En ik al op mijn rug!" Ga bewust om met het onderscheid zodat dit voor kinderen niet verwarrend overkomt.
- Heb je al goed naar de stofzuiger van Marie gekeken? Jawel! Het is een mammoet-baby! (Een mammoet is een voorvader/-moeder van de olifant.)

3. NA HET LEZEN

Kringgesprek over het boek (beschouwen)

Richtvragen over het verhaal

- Wie woont allemaal in Waterswijk?
- Hoe ziet een dag van de familie van Dijk eruit? (*De kinderen spelen, mama doet de was en de plas, vader gaat werken.*)
 - o Pols zeker nog eens extra naar de rolverdeling bij de kinderen thuis. Is het ook (enkel) de mama die het huishouden doet en niet gaat werken? Is papa de enige die gaat werken? Moeten ze zelf enkel maar spelen thuis?
- Waarmee spelen de kinderen allemaal? (*Ze puzzelen met botten, ravotten wat.*)
- Wat vertelt papa van Dijk allemaal in zijn verhaal over de toekomst? (*De stad van nu: met drukke mensen, vliegtuigen, appartementsgebouwen ...*) Zou dat ooit werkelijkheid kunnen worden? (*Tuurlijk! Dat lijkt een beetje op nu.*)
- Hoe ziet onze wereld er nu dan uit? (*Heel veel multimedia: tv, gsm, tablets; school, twee ouders die werken, steden maar ook dorpen ...*)

Richtvragen over de taal

- De schrijvers van het boek hebben iets heel speciaal gedaan met de tekst en de taal die ze gebruiken. Hebben jullie ontdekt wat? (*Er wordt gerijmd.*)
- Wat is dat, rijmen/verzen? (*woorden die op een gelijkaardige manier eindigen, in patroonvorm na elkaar laten komen (op het einde van een zin).*) Kennen ze (andere) voorbeelden?
- Hoe ervaren ze die rijm?

Tip: Je kunt de nieuwe rijmwoordjes verzinnen met de kinderen. Haal een voorbeeld uit het boek en zoek samen met de kinderen een nieuw vervolgzinnetje, bijvoorbeeld.

Richtvragen over de illustraties

Bekijk samen met de groep de kaft en de tekeningen in het boek. Wat vinden ze van de tekening (probeer de begrippen mooi of lelijk te verrijken door ook 'grappig', 'blij', 'verdrietig', 'veel kleur' ... te introduceren via vraag/antwoord)? Laat de kinderen nadenken wat ze van de tekening of delen van de prenten vinden. Het helpt om hen te laten omschrijven wat ze zien.

- Bv. Vraag welke dingen ze grappig vonden, wat ze zelf wel of niet zouden tekenen, een kleur die ze meer of minder zouden gebruiken ...

→ Maak hierbij zeker gebruik van de vele grappige tekeningen en elementen uit het boek en de prenten. De link met het verhaal zelf, is hierbij natuurlijk niet weg te denken. Bijvoorbeeld:

“Dat ze bergen zouden bouwen
Die niet op bergen leken.
Dat er licht kwam uit die bergen
Waar de maan bij zou verbleken.”

Wat zijn die bergen? (*Appartementen*) Waar zie je ze op de tekeningen? Wat is dat licht? (*Het licht van de lampen etc.*)

Zoek enkele van de woorden die een grappige tekening hebben. Of vinden de kinderen nog dergelijke vreemde associaties?

En wie zijn die “beesten zonder vacht die dingen maken”? (*Mensen, kinderen ...*) Wat vinden kinderen daarvan? Vinden ze zichzelf een beest?

[Is je 'euro' trouwens gevallen dat de familie van **Dijk** woont in de buurt van **Waterswijk**?]

- Bv. Kunnen ze een gezichtje tekenen bij de tekening? Voelen ze zich blij of droef bij de tekeningen? Is er een verschil tussen de tekeningen?
- Wat vinden de kinderen verder van de prenten? Hoe ervaren ze de (vele) prikkels en impulsen van de tekeningen? Is het voor hen te druk? Hoe zien ze wat belangrijk is? (Toon zeker ook de zwarte lijnen die de dieren omtrekken, zie hoger bij 'Tijdens het lezen')

Fantaseren over de toekomst (verwerken)

In gesprek

- 1 In het verhaal vertelde papa Kees over de toekomst (die een beetje op nu lijkt). Als wij eens nadenken over later (wanneer we zeker 10 keer zo oud zijn als nu), hoe zou de toekomst er dan uit zien?
- 2 Waarom denken de kinderen dat allemaal?
- 3 Als ze iets zouden kunnen veranderen aan het leven: iets dat ze leuker zouden vinden (voor de toekomst), wat zou dat zijn?

Via tekeningen

Materiaal

- (Klad)papier
- Tijdschriften, kranten,
- Lijm
- Scharen
- (Kleur)potloden
- Verf en penselen
- Wasco's
- Plakband
- Waardevol kosteloos materiaal
- ...

Opdracht

- 1 Verdeel de kinderen in duo's, eventueel rond een tafel of op de grond. (Afdekken of wasbaar indien je met verf werkt.)
- 2 Laat hen nadenken over hoe volgens hen de wereld er zou uitzien in de toekomst (als ze later nog groter zijn). Intussen verspreid je het materiaal zodat dit beschikbaar is voor de hele groep.
- 3 Vertel dat ze al het materiaal kunnen gebruiken dat ze willen. Ze mogen een stad, land, wereld, voertuig ... bouwen of knutselen. Trek hiervoor voldoende tijd uit. (Bij minder tijd, beperk het tot het schilderen of tekenen.)
- 4 Na afloop kun je opnieuw een museum maken waarbij de kinderen kunnen rondlopen en kijken naar de creaties van de andere groepjes.

Tip: Afhankelijk van je groep, kun je ook de duo's vragen om hun verhaal te vertellen en/of uit te beelden.

De tijdscape

Materiaal

- Een capsule (koekjestrommel, doos ...)
- Papier
- (Kleur)potloden
- Wasco's
- ...

Een leuk extraatje kan een tijdschapsule zijn. Dan ga je iets 'begraven' of 'wegstoppen' om een aantal jaar later terug op te graven. Je kunt dit met dit verhaal ook leuk doen. Laat de kinderen een tekening maken (met een boodschap) voor de toekomst. Dit kun je dan ofwel nooit, ofwel 5, 10, 15 jaar later terug ophalen/opgraven (om op te sturen naar de kinderen of met hen te bespreken als ze -natuurlijk- nog steeds jury-lid zijn).

Tip: als je de brieven wil opsturen, zorg zeker dat de naam op hun tekening staat en je ook een adres hebt.

ANDERE LEESTIPS

- Gigantosaurus / Jonny Duddle (De Fontein, 2014)
- Brontorina / James Howe, Randy Cecil (ill.) (Lemniscaat, 2010)
- Tyrannosaurus Drup / Julia Donaldson, David Roberts (ill.) (Gottmer, 2008)

Juryleden kunnen online op de KJV-boeken reageren. Ga naar www.kjv.be, klik op 'Welke boeken moet ik lezen' en dan op de groep en het boek in kwestie.